

ЛІТЕРАТУРА

1. Веденева Т. Е. Проектная технология как один из факторов построения системы личностно ориентированного образования в школе / Т. Е. Веденева // Дидакт-учитель. – 2002. – № 1. – С. 32–39.
2. Гузев В. В. «Метод проектов» как частный случай интегральной технологии обучения / В. В. Гузев // Директор школы. – 1995. – № 6. – С. 43–48.
3. Гузев В. В. Образовательная технология: от приёма до философии / В. В. Гузев – М.: Сентябрь, 1996. – 112 с. – (Библиотека журнала «Директор школы». – Вып. 4).
4. Зимняя И. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. Зимняя // Дайджест педагогических идей та технологій : Школа-парк. – 2003. – № 4. – С. 18–23.
5. Лернер И. Я. Проблемное обучение / И. Я. Лернер – М., 1974. – 216 с.
6. Лернер П. Проектирование как основной вид познавательной деятельности школьников (на примере освоения ПП «Технология») / П. Лернер // Завуч. – 2003. – № 7. – С. 6–10.
7. Лисенко С. Про проекти / С. Лисенко // Відкритий урок. – 2003. – № 17. – С. 17–18.
8. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти / В. Логвін // Завуч. – 2002. – № 26. – С. 4.
9. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кікченко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
10. Самойленко Н. Б. Підготовка вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Борисівна Самойленко. – К., 2008. – 285 с.
11. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: [монографія] / В. К. Федорченко. – К. : Слово, 2004. – 471 с.
12. Чечель И. Метод проектов: субъективная и объективная оценка результатов / И. Чечель // Директор школы. – 1998. – № 4. – С. 14–15.

УДК 37.091.33:811.111

Кузло Н. М.

асистент Національного університету
водного господарства і природокористування (м. Рівне)АНГЛОМОВНА ЛІНГВІСТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ В МЕЖАХ
КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ

У статті визначено принципи комунікативно-когнітивного підходу, когнітивні та метакогнітивні стратегії для формування англомовної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.

Ключові слова: англомовна лінгвістична компетенція, комунікативно-когнітивний підхід, когнітивні стратегії, метакогнітивні стратегії.

Кузло Н. М. *Англоязычная лингвистическая компетенция в пределах коммуникативно-когнитивного подхода. В статье определены принципы коммуникативно-когнитивного подхода, когнитивные и метакогнитивные стратегии для формирования англоязычной лингвистической компетенции студентов строительных специальностей.*

Ключевые слова: англоязычная лингвистическая компетенция, коммуникативно-когнитивный подход, когнитивные стратегии, метакогнитивные стратегии.

Kuzlo N. M. *The English language linguistic competence within the framework of communicative-cognitive approach. The principles of communicative-cognitive approach, cognitive and metacognitive strategies for the English language linguistic competence formation of the civil engineering students have been outlined in the article.*

Key words: the English language linguistic competence, communicative-cognitive approach, cognitive strategies, metacognitive strategies.

У рамках інтеграції України до світової спільноти формування інженера-будівельника як фахівця нового типу, який здатний до міжкультурної комунікації, стає одним з пріоритетних завдань іншомовної підготовки студентів будівельних спеціальностей.

Формуванню проблеми розгляду лінгвістичної компетенції в рамках комунікативно-когнітивного підходу передувало емпіричне підґрунття. У результаті спостереження за студентами на заняттях з англійської мови професійного спрямування визначено, що вони виконують недостатньо вправ на формування англомовної лінгвістичної компетенції у читанні в рамках комунікативно-когнітивного підходу. Заняття з англійської мови професійного спрямування є монотонною роботою з аутентичними текстами, засвоєння студентами загальної і спеціальної лексики.

Актуальність проблеми полягає у суперечності між потребою у дотриманні принципів і реалізації окремих когнітивних і метакогнітивних стратегій в рамках комунікативно-когнітивного підходу при формуванні лінгвістичної компетенції у читанні і письмі та відсутністю адаптації принципів до умов лінгвістичної компетенції у читанні та застосуванням когнітивних і метакогнітивних стратегій у межах цього підходу до навчання англійської мови.

Науковці систематизують принципи комунікативно-когнітивного підходу для навчання іноземних мов і розглядають шляхи та засоби їх реалізації (Л. Конопляник, С. Ковриго, А. Романенко), реалізацію комунікативно-когнітивного підходу у моделях навчання різних видів мовленнєвої діяльності (Г. Барабанова, Д. Галямова), адаптацію принципів комунікативно-когнітивного підходу до умов формування англомовної

лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх менеджерів (І. Каменська), формування граматичної та лексичної компетенції в рамках комунікативно-когнітивного підходу (С. Ігнаткова, О. Клименко, О. Попова, Н. Марченко, А. Шапов). Проте не адаптовано принципи комунікативно-когнітивного підходу до умов формування лінгвістичної компетенції в читанні будівельних проектів як вербально-візуальних комплексів майбутніх інженерів-будівельників з необхідністю посилення когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання і не визначено когнітивні та метакогнітивні стратегії в рамках такого підходу.

Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування окремих принципів комунікативно-когнітивного підходу до навчання студентів будівельних спеціальностей читання і розуміння англомовних будівельних проектів як вербально-візуальних комплексів і доцільності використання деяких когнітивних і метакогнітивних стратегій навчання.

Вчені виділили принципи як основні вихідні положення теорії навчання [3, с. 270] і стратегії як один із способів здобуття, збереження і використання інформації, яка слугує для досягнення цілі [1, с. 295]. У рамках дослідження ми визначаємо принципи як основні вихідні положення комунікативно-когнітивного підходу, а когнітивні стратегії як способи здобуття, збереження і використання інформації про зміст будівельного проекту та його складники.

На сучасному етапі розвитку вищої школи опанування іноземною мовою розглядається як надбання комунікативної компетенції на базі сформованої лінгвістичної компетенції [8, с. 3]. Тому ми вирізняємо формування саме лінгвістичної компетенції у студентів будівельних спеціальностей як центрального ядра комунікативної компетенції. У результаті огляду наукових джерел можна зазначити, що у визначеннях простежується тенденція не лише до розширення змісту ІЛК, а й до акцентування уваги на аналітико-синтетичній здатності здійснювати когнітивні дії та формулювати комунікативні інтенції в міжкультурному контексті [2, с. 65]. Більшості студентів будівельних спеціальностей як і студентів інших інженерних спеціальностей характерні високі показники розвитку технічного і критичного мислення. Функціональним механізмом технічного мислення є аналітико-синтетична діяльність кори головного мозку [6, с. 75]. Ця ж діяльність відіграє значну роль при розвитку критичного мислення, оскільки воно є аналізом та оцінкою дійсності з метою виведення власного висновку [11, с. 115].

На нашу думку, для того, щоб зберігати високі показники технічного мислення, потрібно постійно активізувати аналітико-синтетичну діяльність не лише на заняттях з технічних дисциплін, а й при вивченні англійської мови професійного спрямування. Тому ІЛК варто розглядати в рамках комунікативно-когнітивного підходу, який спрямований на активізацію аналітико-синтетичної здатності студентів здійснювати когнітивні дії разом з комунікативною та когнітивно-інтелектуальною спрямованістю до навчання іноземних мов.

Ми розглядаємо лінгвістичну компетенцію у читанні на рівнях розуміння професійно орієнтованих текстів як вербально-візуальних комплексів. У рамках нашого дослідження професійно орієнтованими текстами виступають приклади будівельних проектів, що включають затверджені текстові матеріали (примітки до креслень, загальні примітки до будівельного проекту, статичні таблиці із вербальною та прецізною інформацією) і графічні матеріали (типові креслення-розпланування, креслення-поверхів і фасаду будівлі).

За вимогами Програми з англійської мови для професійного спілкування [10, с. 9], студент має зрозуміти намір автора письмового тексту і комунікативні наслідки висловлювань. Після опрацювання інформації із загальних приміток про обов'язки виконавців будівельних проектів студентам необхідно зробити висновки до неї. Потім потрібно опрацювати зміст статистичних таблиць із вербальною і прецізною (цифровою) інформацією. Після цього студентам варто дійти до індуктивного умовиводу на основі висновків до статистичних таблиць із вербальною та прецізною інформацією та загальних приміток із вербальною інформацією. Це, в свою чергу, допомагає зрозуміти намір проєктанта та ціль і головні характеристики будівельного проекту. У нашому дослідженні комунікативні наслідки висловлювань ми ототожнюємо із висновками до складників проекту (вербальних у поєднанні з графічними зображеннями, статистичними таблицями із вербальною та прецізною інформацією, вербальною інформацією до креслень у вигляді приміток), а намір автора письмового тексту як ціль конкретного будівельного проекту (поєднання графічних зображень і вербальної інформації). Вправи для формування лінгвістичної компетенції повинні розроблятися із врахуванням когнітивних стратегій індуктивного умовиводу з метою стимулювання пізнавальної діяльності студентів і посилення когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання. Завдяки когнітивним стратегіям індуктивного умовиводу студент може досягнути швидше зазначених вище цілей Програми з англійської мови для спеціальних цілей, які адаптовані нами до будівельного проекту як вербально-візуального комплексу.

Крім когнітивних стратегій, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, вирізняють метакогнітивні стратегії. У наукових працях вони визначаються як основи когнітивних стратегій і як контрольні механізми навчальної діяльності (Ю. Гусак, Н. Мошинська, Л. Бондар, Н. Федорончук, Є. Іжко, J. Flavell). Проаналізувавши ці наукові праці, услід за вітчизняними і зарубіжними науковцями, які досліджували особливості метакогнітивних стратегій, ми визначаємо їх як засоби самопізнання, які стимулюють аналітико-синтетичну діяльність і сприяють розвитку технічного та критичного мислення в зв'язку з активізацією мисленневих процесів у логічному розумінні власної навчальної діяльності при виконанні вправ. Наведемо приклади деяких метакогнітивних стратегій, що визначені Н. В. Мошинською [7, с. 9] для моніторингу власної навчальної діяльності та самоконтролю процесу виконання вправ і адаптовані нами до розуміння та аналізу студентами креслень і вербальної інформації до них.

Ідентифікація і називання проблеми. На етапі аналізу та оцінювання креслень. Повернення до попередніх знань про будівельні матеріали з англійської мови професійного спрямування (рефлексивно-аналітичне використання знань). Згадайте, які властивості тих будівельних матеріалів, що будуть використовуватися при будівництві певних будівель. Після групи вправ варто заповнювати таблицю (what I know/ what I have learnt), щоб закріпити попередні знання.

Самоуправління. Після роботи з кресленням складіть таблицю на відповідність усім критеріям, за якими аналізується креслення.

Оцінка, самооцінка. Оберіть правильний варіант до змісту креслень і приміток на основі альтернативи, множинного вибору. Виконувати це завдання бажано перед етапом аналізу та оцінювання креслень, щоб консолидувати змістово-інформаційний рівень розуміння креслень з примітками.

Отже, використання когнітивних і метакогнітивних стратегій допомагає не лише стимулювати аналітико-синтетичну діяльність студентів, а й здійснювати контроль над її виконанням.

Варто зазначити, що деякі принципи та особливості комунікативно-когнітивного підходу співпадають із принципами та особливостями контентного навчання або навчання з опорою на предметний зміст і співвідносяться з рівнями мовної особистості, з огляду на те, що комунікативно-когнітивний підхід дає змогу спрямувати навчання на розвиток мовної особистості [9, с. 74]. У теоретико-гносеологічній моделі Ю. Н. Караулова виділяються три рівні мовної особистості: вербально-семантичний (лексикон або тезаурус особистості), лінгвокогнітивний (інтелектуально-пізнавальна сфера особистості) і мотиваційний (включає цілі, мотиви [5, с. 69]). Важливим є принцип автентичності, який, на нашу думку, сприяє розвитку вербально-семантичного, лінгвокогнітивного і мотиваційного рівнів розвитку мовної особистості і таким чином спрямований на формування лексикону, розвиток пізнавальних здібностей і прагматичних аспектів особистості індивіда. Проаналізувавши наукові праці багатьох вчених про принцип автентичності, ми визначаємо його як необхідну умову ранньої професіоналізації з метою максимального наближення до реального іншомовного професійного середовища.

Ми погоджуємося із І. Б. Каменською стосовно полівекторної спрямованості автентичності [4, с. 54]. Нами відзначено такий змістовий аспект автентичності, як автентичність навчального матеріалу професійного спрямування. Приклади навчального матеріалу в межах нашого наукового дослідження взяті із реальних, написаних англійською мовою будівельних проектів провідних закордонних фірм “Brown and Caldwell”, “Al Haram”, “Kiku Obata”, “Thomas Miller and Partners”, “АВНТ”, “СН2МНІЛЛ”, “Dibble engineers incorporation”.

Встановлено, що комунікативно-когнітивний підхід передбачає вирішення практичних завдань, доцільних у професійній діяльності, тобто таких, що охоплюють інтереси та потреби студентів [12, с. 235]. Цей принцип співпадає із принципом врахування потреб при розробці навчального курсу (O.Canbay) або принципом актуальності проблеми (Р. Мартинова). Згідно з проведеним нами опитуванням у Національному університеті водного господарства виявлено зацікавленість у 90% респондентів вправами, які пов'язані із кресленнями будівель. Ми поцікавилися частотністю звертань студентів до креслень будівель і наявністю бажання у них вивчати англійську мову професійного спрямування за допомогою креслень англійськомовних будівельних проектів.

На нашу думку, принцип врахування реальних потреб інженерів-будівельників співвідноситься із мотиваційним і лінгвокогнітивним рівнями мовної особистості студента, оскільки наявність потреб, які відповідають вимогам професійної діяльності сприяє формуванню інструментальної мотивації та понятійно-категоріального мовного апарату для оволодіння іноземною мовою. Шляхом аналізу літератури про комунікативні потреби майбутніх інженерів-будівельників і в результаті спілкування з інженерами-будівельниками ми визначили такі типові комунікативні потреби для майбутніх інженерів-будівельників, як читання технічних паперів і розуміння технічної інформації, які відповідають таким типовим задачам діяльності у Галузевому стандарту з підготовки бакалаврів, як опрацювання технічної інформації та розробка окремих планувальних та інженерно-конструктивних рішень. У розробленій нами анкеті ми визначили рівень інструментальної мотивації студентів щодо ставлення до завдань, які відповідають попередньо визначеним потребам. Виявлено, що завдання на опрацювання технічної інформації та розробку окремих планувальних та інженерно-конструктивних рішень мотивують 90% респондентів до здійснення майбутньої професійної діяльності англійською мовою.

Принцип врахування потреб адаптовано нами до структурно-функціональної моделі професійно-орієнтованого навчання англійської мови студентів-будівельних спеціальностей, яку ми розробили відповідно до виробничих функцій, типових задач, умінь випускників вищих навчальних закладів за напрямом підготовки “Будівництво”.

Структурно-функціональна модель інженера-будівельника

Виробнича функція Опрацювання технічної інформації

1. Знання понятійно-категоріального апарату технічної інформації до креслень
2. Вміння розпізнавати види технічної інформації та розуміти їх зміст
3. Вміння аналізувати зміст технічної інформації

Виробнича функція**Розробка окремих планувальних та інженерно-конструктивних рішень**

1. Вміння аналізувати зміст технічної інформації по відношенню до видів окремих планувальних та інженерно-конструктивних рішень
2. Вміння розробляти типові планувальні та інженерно-конструктивні рішення

Принцип когнітивного розриву досліджувався як вітчизняними (Г. В. Барабанова, А. Романенко), так і зарубіжними науковцями (F. Sierra, K. Watamni, P. Ur, H. Kayi, V. Raptou, J. Harmer). Учені акцентують увагу на парній і груповій формах роботи, використанні лінгвістичних форм і функцій у комунікативний спосіб, проблемному типі завдань. Проаналізувавши роботи цих науковців, услід за І. Каменською, ми вважаємо, що він співвідноситься із теорією проблемної ситуації, яка досліджувалася Б. Ананьєвим та І. Лернером. Ми співвідносимо принцип когнітивного розриву із вербально-семантичним, лінгвокогнітивним і мотиваційним рівнями мовної особистості, які допомагають сформувати лексикон, інтелектуально-пізнавальний і прагматичний аспект індивіда людини. Ми вважаємо за доцільне розглядати проблемні завдання за принципом когнітивного розриву на змістово-оцінному та прагматичному рівні для розвитку критичного та технічного мислення студентів будівельних спеціальностей.

Отже, зважаючи на те, що у визначеннях ІЛК простежується тенденція до акцентування уваги на аналітико-синтетичній здатності здійснювати когнітивні дії, то формування лінгвістичної компетенції здійснюється на основі принципів комунікативно-когнітивного підходу: принцип когнітивного розриву, принцип автентичності, принцип врахування потреб. Адаптацію перелічених принципів необхідно здійснювати разом із використанням когнітивних стратегій умовиводу та метакогнітивних стратегій ідентифікації і називання проблеми, самоуправління, оцінки та самооцінки до умов формування англомовної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей з метою посилення когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов., А. Н. Щукин. – М. : Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Биркун Л. В. Сучасні тенденції розуміння змісту іншомовної лінгвістичної компетенції / Л. В. Биркун, Н.М. Кузло // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 1 (77). – С. 60–65.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 375с.
4. Каменська І. Б. Формування англомовної лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх менеджерів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Ірина Борисівна Каменська; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Ялта, 2010. – 236 с.
5. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 264 с.
6. Мелкобродова Н. В. Особенности развития технических способностей инженера-строителя в процессе обучения в вузе / Н.В. Мелкобродова // Вестник ЧГПУ. – 2012. – № 5. – С. 72–80
7. Мощинська Н. В. Коммуникативно-когнитивный подход к процессу обучения иностранных аспирантов русскому языку как иностранному / Н. В. Мощинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : iling-ran.ru/library/sborniki/for_lang/2009_17.pdf
8. Петрушенко О. О. Комунікативно-когнітивний підхід до формування культури англомовного професійного спілкування студентів економічних спеціальностей / О. О. Петрушенко, І. С. Делик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sworld.education/konfer32/189.pdf
9. Попова О. Когнітивно-комунікативний підхід до роботи над граматичними нормами української мови / О. Попова // Українська мова й література в школі. – 2012. – № 1. – С. 72–75.
10. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Колектив авторів: Г. Е. Бакаєва, О. А. Борисенко. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
11. Романова С. М. Развитие критического мышления личности как проблема современной школы / С. М. Романова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 113–118
12. Чулкова Л. А. К проблеме обучения иностранному языку в неязыковых вузах / Л. А. Чулкова // Мовна освіта: шлях до євроінтеграції. Міжнародний форум. – К., 2005. – С. 235–237.

УДК 372.881.111.1

Васюк Л. М.

старший викладач КУП НАНУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ

Стаття присвячена дослідженню особливостей перекладу юридичних англійських текстів.

Ключові слова: юридичний переклад, правова лінгвістика, канцелярський стиль.

Васюк Л. М. Особенности перевода юридических английских текстов. Статья посвящена исследованию особенностей перевода юридических английских текстов.

Ключевые слова: юридический перевод, правова лінгвістика, канцелярський стиль.

Vasyuk L. M. Translation particularities of English legal texts. The article is devoted to the research of the translation particularities of English legal texts.

Key words: legal translation, legal linguistics, office style.